

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів і економіки природокористування**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

О.А. Лагоднюк

“ _____ ” _____ 2019 року

06-03-65

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline**

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

METHODOLOGY OF SCIENTIFIC RESEARCH

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Specialty 072 «Finance, banking and insurance»

Спеціальність 073 «Менеджмент» (Управління фінансово-
економічною безпекою)
*Specialty 073 «Management» (Financial and Economic Security
Management)*

Робоча програма з дисципліни «Методологія наукових досліджень» для студентів спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент» (Управління фінансово-економічною безпекою). Рівне: НУВГП, 2019. 14 с.

Розробник:

Ляхович О.О., к.е.н., доцент кафедри фінансів і економіки природокористування.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фінансів і економіки природокористування

Протокол від 27 лютого 2019 року № 7

Завідувач кафедри

Л.В. Мельник

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Протокол від 27 лютого 2019 року № 7

Голова науково -методичної комісії

Л.М. Мельник

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю

073 «Менеджмент» (Управління фінансово-економічною безпекою)

Протокол від 27 лютого 2019 року № 7

Голова науково -методичної комісії

Л.В. Мельник

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» складена відповідно до освітньо-професійної програми другого рівня вищої освіти спеціальностей «Фінанси, банківська справа та страхування» та «Менеджмент» (Управління фінансово-економічною) та відповідного навчального плану.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методи та методики пізнання, що пов'язані з науковою та практичною професійною діяльністю.

Дисципліна «Методологія наукових досліджень» є складовою циклу дисциплін загальної підготовки студентів за спеціальностями 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та 073 «Менеджмент» (ОПП «Управління фінансово-економічною безпекою»).

Навчальний матеріал дисципліни «Методологія наукових досліджень» викладається у восьми темах, які об'єднанні у два змістові модулі. Дисципліна включає базові теми, які формують систему знань щодо теоретичної підготовки здобувачів з питань сутності понять і категорій методології наукових досліджень; організації процесу наукового дослідження, його методики, змісту і принципів; оформлення результатів наукових досліджень та впровадження їх у практику.

У курсі вивчається категоріальний апарат наукових досліджень; принципи, методи і поняття наукових досліджень; парадигма методології науки; види та форми науково-дослідної роботи; вимоги до публікації наукових результатів та її структура; методика оформлення результатів наукових досліджень. Курс заплановано в напрямі цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та під час практичних занять, індивідуальної та самостійної роботи. Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Дисципліна «Методологія наукових досліджень» є однією із базових у підготовці магістрів. Курс спрямований на формування практичних навичок у студентів спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та 073 Менеджмент (Управління фінансово-економічною безпекою) у напрямі опанування методологією і методикою здійснення наукових досліджень з метою підготовки до написання магістерської роботи, дисертацій, наукових праць та систематичного здійснення науково-дослідної роботи.

Ключові слова: наукове дослідження, методи, методика, науково-дослідна робота, апробація

Abstract

«Methodology of scientific research» is one of the basic discipline in the preparation of masters. The aim of course is developing the practical skills of students of specialties 072 "Finance, Banking and Insurance" and 073 Management (Financial and Economic Security Management) in mastering the methodology and methodology for conducting research in order to prepare for writing master's thesis, dissertations, scientific papers and systematic implementation of research work.

Key words: scientific research, methods, methodology, research work, approbation

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»	Дисципліна фахової підготовки (спеціалізації)	
Модулів – 2	Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» 073 «Менеджмент» (Управління фінансово-економічною безпекою)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 год. самостійної роботи студента – 6 год.	Рівень вищої освіти: II (магістерський)	Лекції	
		16 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	6 год.
		Самостійна робота:	
60	82 год.	Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання 33% до 67% ;

для заочної форми навчання 10% до 90%.

2. Мета і завдання викладання дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування в здобувачів навичок проведення досліджень, впровадження їх результатів у практику.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методи та методики пізнання, що пов'язані з науковою та практичною професійною діяльністю.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є теоретична підготовка здобувачів з питань сутності понять і категорій методології наукових досліджень; організації процесу наукового дослідження, його методики, змісту і принципів; оформлення результатів наукових досліджень та впровадження їх у практику.

За результатами вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- категоріальний апарат наукових досліджень;
- принципи, методи і поняття наукових досліджень;
- парадигму методології науки;
- види та форми науково-дослідної роботи;
- вимоги до публікації наукових результатів та її структуру;
- методику оформлення результатів наукових досліджень;

вміти:

- збирати й обробляти інформацію, необхідну для проведення наукових досліджень;
- застосовувати доцільні методи під час проведення наукових досліджень залежно від їх цілей;
- використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійних дослідженнях;
- логічно будувати наукове дослідження відповідно до логіки та мети дослідження;
- проводити дослідницьку діяльність;
- науково обґрунтовувати і структурувати отримані наукові положення.

Вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень» базується на знаннях, отриманих з таких навчальних дисциплін, як «Вступ до спеціальності», «Основи наукових досліджень», «Інформатика та комп'ютерна техніка», «Фінанси», «Гроші і кредит», «Економіка підприємства», «Фінансовий аналіз».

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 1. Поняття науки та її нормативне регулювання

Поняття науки та її функцій. Структура і класифікація науки. Організація наукової діяльності в Україні. Законодавчо-нормативне регулювання науки в Україні.

Тема 2. Методологічні засади наукових досліджень

Категоріальний апарат наукового дослідження, його склад та характеристика. Об'єкт та предмет наукового дослідження, їх класифікація. Методи дослідження та їх класифікація. Процес наукового дослідження та його стадії.

Тема 3. Методика виконання наукових досліджень

Загальнонаукові методи дослідження. Методи теоретичних досліджень. Конкретно-наукові (емпіричні) методи дослідження. Підходи та критерії вибору методів в економічних дослідженнях.

Тема 4. Систематизація наукових досліджень

Способи оприлюднення та апробації наукових результатів. Види наукових публікацій. Монографія: види та структура. Автореферат дисертації: методика написання та оформлення. Порядок проведення наукових конференцій, симпозіумів, семінарів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОНАННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 5. Звітність та ефективність наукових досліджень

Форми та порядок звітування про науково-дослідну роботу. Звіт про НДР підрозділу, установи, порядок складання, розгляду та затвердження. Економічний та соціальний ефекти наукових досліджень. Наукометричні бази.

Тема 6. Кваліфікаційні роботи здобувачів магістерського рівня вищої освіти

Загальна характеристика видів кваліфікаційних робіт. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження. Структура магістерської роботи. Оформлення магістерської роботи.

Тема 7. Види науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти (студентів)

Загальна характеристика наукової діяльності студентів. Науково-дослідна робота студентів. Конкурс дипломних робіт як форма участі в науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти. Конкурс студентських наукових робіт як форма участі в науково-

дослідній роботі. Студентський науковий гурток як осередок науково-дослідної роботи.

Тема 8. Підготовка і захист дисертаційної роботи

Дисертаційні роботи та їх види. Загальна методика виконання дисертаційної роботи. Критерії оцінки готовності дисертації. Процедура захисту дисертації у спеціалізованих вчених радах

4. Структура навчальної дисципліни для студентів денної форми навчання

№ п/п	Назви тем змістових модулів	Всього, год	В т.ч.		
			лекції	практичні	самостій- на робота
1	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ 1					
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ					
1	Тема 1. Поняття науки та її нормативне регулювання	9	2	-	7
2	Тема 2. Методологічні засади наукових досліджень	11	2	2	7
3	Тема 3. Методика виконання наукових досліджень	12	2	2	8
4	Тема 4. Систематизація наукових досліджень	12	2	2	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОНАННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ					
5	Тема 5. Звітність та ефективність наукових досліджень	11	2	2	7
6	Тема 6. Кваліфікаційні роботи здобувачів магістерського рівня вищої освіти	11	2	2	7
7	Тема 7. Види науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти (студентів)	12	2	2	8
8	Тема 8. Підготовка і захист дисертаційної роботи	12	2	2	8
Всього		90	16	14	60

для студентів заочної форми навчання

№ п/п	Назви тем змістових модулів	Всього, год	В т.ч.		
			лекції	практичні	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ 1					
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ					
1	Тема 1. Поняття науки та її нормативне регулювання	11		-	11
2	Тема 2. Методологічні засади наукових досліджень	11		1	10
3	Тема 3. Методика виконання наукових досліджень	12	1	1	10
4	Тема 4. Систематизація наукових досліджень	11		1	10
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОНАННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ					
5	Тема 5. Звітність та ефективність наукових досліджень	11			11
6	Тема 6. Кваліфікаційні роботи здобувачів магістерського рівня вищої освіти	12	1	1	10
7	Тема 7. Види науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти (студентів)	11		1	10
8	Тема 8. Підготовка і захист дисертаційної роботи	11		1	10
Всього		90	2	6	82

5. Практичні заняття

№ п/п	Назви тем практичних занять	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Практичні засади проведення процесу наукових досліджень	2	1
2	Вивчення методів у економічних дослідженнях	2	
3	Вивчення видів систематизації наукових досліджень	2	1
4	Визначення ефективності наукових досліджень	2	1
5	Практичні підходи до написання магістерської роботи	2	1
6	Вивчення умов та вимог до участі в конкурсах науково-дослідних робіт	2	1
7	Методичні засади написання дисертаційної роботи	2	1
Всього		14	6

6. Самостійна робота

№ п/п	Назви тем практичних занять	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Сутність, структура та функції науки	7	9
2	Організація наукової діяльності в Україні	7	9
3	Законодавчо-нормативне регулювання наукової діяльності в Україні	6	9
4	Категоріальний апарат наукових досліджень	7	9
5	Загальнонаукові та спеціальні методи у економічних дослідженнях	7	10
6	Структура та вимоги до написання наукових статей	6	9
7	Звіт про НДР підрозділу, установи, порядок складання, розгляду та затвердження	7	9
8	Конкурс дипломних робіт як форма участі в науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти	7	9
9	Процедура захисту дисертації у спеціалізованих вчених радах	6	9
Всього		60	82

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання із застосуванням:

- лекцій у супроводі презентацій;
- проведення ділових ігор;
- написання та оформлення наукової роботи;
- здійснення апробацій наукових досліджень;
- організація круглих столів та наукової дискусії.

8. Методи контролю

Поточний та підсумковий контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться відповідно до Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти НУВГП.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів та рекомендації з розподілу балів

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів **поточної роботи** (завдань, що виконуються на практичних, семінарських, лабораторних, індивідуальних заняттях та консультаціях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

Розрахункові завдання, задачі, лабораторні роботи, ситуаційні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

- 0% – завдання не виконано;
 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;
 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, присвоюються студентам денна форма

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль № 1				Змістовий модуль № 2				100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
12	12	13	13	12	13	13	12	

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Для заліку
90 – 100	зараховано
82-89	зараховано
74-81	
64-73	зараховано
60-63	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни включає: друкований роздатковий матеріал, кейси (аналіз комерційних та ринкових ситуацій) та методичне забезпечення:

1. Ляхович О.О. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальностей 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 073 «Менеджмент» (ОПП

«Управління фінансово-економічною безпекою») денної та заочної форм навчання. Рівне : НУВГП, 2019. 104 с. (06-03-206)

2. Ляхович О.О. Методичні вказівки до проведення практичних занять та виконання самостійної роботи з дисципліни «Методологія наукових досліджень» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальностей 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 073 «Менеджмент» (Управління фінансово-економічною безпекою) денної та заочної форм навчання. Рівне : НУВГП, 2019. 40 с. (06-03-207)

11. Рекомендована література

Базова література

1. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с.

2. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.

3. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

4. Малигіна В. Д., Холодова О. Ю., Акімова Л. М. Методологія наукових досліджень : монографія. Рівне : НУВГП, 2016. 247 с.

Допоміжна література

1. Афанасьєв А. О., Кузькін Є. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Харків: ХНЕУ, 2005. 96 с.

2. Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методологія наукового дослідження : учебн. пособ. Киев. : МАУП, 2004. 216 с.

3. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ : АБУ, 2002. 480 с.

4. Бірта Г. О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014., 142 с.

5. Демківський А. В., Безус П. І. Основи методології наукових досліджень : навч. посібн. Київ : Акад. муніцип. упр., 2012. 276 с.

6. Дороніна М. С. Технологія соціально-економічних наукових досліджень (схеми і приклади) : навч. посібн. Вид 3-тє, виправ. і допов. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2007. 120 с

7. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. (Інформація та документація).

8. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посібн. / за ред. А. А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2010. – 280 с

9. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібн. / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2003. – 192 с. Малигіна В. Д. Методологія наукових досліджень : монографія / В. Д. Малигіна, О. Ю. Холодова, Л. М. Акімова. – Рівне : НУВГП, 2016. 247 с.

10. Мочерний С. В. Методологія економічного дослідження: монографія. Львів : Світ, 2001. 416 с.

11. Пономаренко В. С., Малярець Л. М. Аналіз даних у дослідження соціально- економічних систем. Харків : ВД «ИНЖЕК», 2009. 432 с.

12. Пушкарь А. И., Потрашкова Л. В. Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности : учебн. пособ. Харьков : Изд. «ИНЖЕК», 2006. 289 с.

Інформаційні ресурси

1. Про вищу освіту: Закон України від 01 лип. 2007 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 27.02.2019)

2. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 26 лист. 2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 27.02.2019)

3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04 лип. 2002 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 27.02.2019)

4. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах): Постанова Кабінету Міністрів України № 261 від 23 бер. 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF> (дата звернення: 27.02.2019)

5. Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника звань: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лип. 2013 р. № 567 URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/246606282> (дата звернення: 27.02.2019)

6. Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно до ДСТУ 8302:2015 / Наук. б-ка Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого; уклад. О. І. Самофал. Харків, 2017.

URL: <http://library.nlu.edu.ua/biblioteka/sait/nauka/gost/spisok-DSTU.pdf> (дата звернення: 27.02.2019)

7. Бібліографічні посилання: загальні положення та правила складання (ДСТУ 8302:2015): презентація / Наук. б-ка НаУКМА; уклад. Т. О. Патрушева. Київ, 2016. URL: <https://www.slideshare.net/naukmalibrary/83022015> (дата звернення: 27.02.2019)

Розробник:

к.е.н., доцент кафедри фінансів
і економіки природокористування

О.О. Ляхович